

Warszawa, 07-11-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

II.510.880.2023.PZ/MA

Pan

Waldemar Żurek

Minister Sprawiedliwości

Prokurator Generalny

ePUAP

Szanowny Panie Ministrze,

w moim zainteresowaniu znajduje się problematyka dotycząca wzmocnienia gwarancji procesowych obwinionego w sprawach z art. 96 § 3 k.w.¹, w tym poprzez wyraźne wyłączenie odpowiedzialności karnej osoby, która nie wskaże na żądanie uprawnionego organu, komu powierzyła pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, gdy udzielona w ten sposób informacja, mogłaby stanowić dowód w postępowaniu w sprawie o wykroczenie przeciwko niej samej.

W tym zakresie skierowałem w dniu 8 marca 2024 r. wystąpienie generalne do Pana Ministra Adama Bodnara. Kopię tego wystąpienia przedstawiam uprzejmie w załączeniu (załącznik nr 1). W odpowiedzi z dnia 28 kwietnia 2024 r. (załącznik nr 2) uzyskałem informację o aprobacie części departamentów Ministerstwa Sprawiedliwości i Prokuratury Krajowej w zakresie postulowanych zmian legislacyjnych wraz z zapewnieniem zgłoszenia przekazanych przeze mnie propozycji Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego. Jak zapewniono mnie, miało to pozwolić na wypracowanie optymalnych rozwiązań w celu zapewnienia realizacji gwarancji

¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 734; dalej: k.w.).

procesowych związanych z prawem do obrony oraz zasadą domniemania niewinności. Jednakże, do dnia dzisiejszego nie otrzymałem odpowiedzi zarówno z kierowanego przez Pana Ministra resortu, jak również z Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego. Przedłożone dotychczas druki projektów, przygotowanych w gremiach Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego, w tym zarówno druk rządowy projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druku UD153)², jak również poselski druk projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1600)³, nie czynią zmian w treści art. 96 § 3 k.w.

Stosownie do brzmienia art. 96 § 3 k.w. podlega karze, kto wbrew obowiązкови nie wskaże na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie. Komentowane wykroczenie sankcjonuje obowiązek wynikający z art. 78 ust. 4 i 5 p.r.d.⁴, zgodnie z którym właściciel lub posiadacz pojazdu jest obowiązany wskazać na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, chyba że pojazd został użyty wbrew jego woli i wiedzy przez nieznana osobę, czemu nie mógł zapobiec. Jak podkreśliłem to w poprzednim wystąpieniu, występuje powszechnie w orzecznictwie sądów odwoławczych interpretacja art. 78 ust. 4 p.r.d. w zw. z art. 96 § 3 k.w. polegająca na zakwalifikowaniu milczenia sprawcy pierwotnego wykroczenia jako nierealizującego obowiązku z art. 78 ust. 4 p.r.d., a tym samym jako wypełniającego znamiona wykroczenia z art. 96 § 3 k.w.⁵. W tym sensie, do realizacji znamion przepisu dochodzi nawet w sytuacji milczenia sprawcy wykroczenia pierwotnego wyrażającego się w nieudzieleniu żadnej odpowiedzi na żądanie organu uprawnionego do prowadzenia postępowania w przedmiocie odpowiedzialności za to pierwotne wykroczenie, przy jednoczesnym złożeniu wyjaśnień przed sądem, że owo milczenie było spowodowane realizacją prawa do obrony. W tym układzie faktycznym i procesowym realizacja obowiązku z art. 78 ust. 4 p.r.d. oznacza bowiem konieczność wskazania, że nikt inny poza właścicielem pojazdu w czasie ujawnienia wykroczenia pierwotnego nie korzystał z pojazdu, a tym samym wskazania samego siebie jako sprawcy wykroczenia pierwotnego.

² <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12390959/katalog/13091021#13091021> (dostęp: 3.11.2025 r.).

³ <https://www.sejm.gov.pl/sejm10.nsf/druk.xsp?nr=1600> (dostęp: 3.11.2025 r.)

⁴ Ustawa z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1047 z późn. zm.; dalej: p.r.d.).

⁵ Zob. wyrok Sądu Okręgowego w Gdańsku z dnia 18 czerwca 2019 r., V Ka 1009/19/W, LEX nr 2772632; wyrok Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie z dnia 29 stycznia 2020 r., VI Ka 335/19, LEX nr 2977707; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 28 października 2021 r., IX Ka 1040/21, LEX nr 3332700.

Jednocześnie dostrzegalna jest również interpretacja odmienna, że w postępowaniu wykroczeniowym gwarantowane jest zarówno prawo do obrony, jak i domniemanie niewinności. W wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 11 lipca 2019 r., IV Ka 510/19⁶, przyjęto, że: „w sytuacji, kiedy właściciel lub posiadacz pojazdu sam pojazdem kierował lub go używał i dopuścił się w tym czasie popełnienia wykroczenia drogowego, nie ma on obowiązku wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie”⁷. Należy tu tylko przypomnieć, że art. 20 § 3 k.p.s.w. w zw. z art. 74 § 1 k.p.k.⁸ wprowadza do postępowania w sprawach o wykroczenia brak obowiązku dowodzenia swej niewinności oraz brak obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść (zasada *nemo se ipsum accusare tenetur*). Obwiniony zatem nie ma obowiązku podejmowania jakichkolwiek działań na swoją niekorzyść i jego brak aktywności w danym procesie w żadnym wypadku nie może być poczytywany dla niego negatywnie. To zaś oznacza, że elementem treści normy z art. 96 § 3 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d. nie jest pociągnięcie do odpowiedzialności za wykroczenie właściciela lub posiadacza pojazdu, który nie wskazał komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, jeżeli sam tym pojazdem kierował lub go używał. Tym bardziej zaistnienie powyższej sytuacji nie jest objęte zakresem zastosowania art. 96 § 3 k.w. i nie może prowadzić do odpowiedzialności wykroczeniowej.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego niewątpliwie przyjęte zostało szerokie rozumienie konstytucyjnego prawa do obrony, jako nie tylko fundamentalna zasada procesu karnego, ale też elementarny standard demokratycznego państwa prawnego, co wynika choćby z uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lutego 2004 r., sygn. akt SK 39/02⁹. Należy przy tym pamiętać, że Trybunał Konstytucyjny zajmował się zagadnieniem kwestionowanego przeze mnie przepisu prawa wykroczeń trzykrotnie, jednakże nie mógł w żadnym z tych wypadków *expressis verbis* orzec o konstytucyjności normy prawnej wynikającej z art. 96 § 3 k.w. w zw. z art. 78 ust. 4 p.r.d. W szczególności, Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 12 marca 2014 r., sygn. akt P 27/13¹⁰ wypowiedział się na temat relacji obowiązku leżącego u podstaw art. 96 § 3 k.w. do prawa do obrony sprawcy wykroczenia wskazując, że

⁶ LEX nr 2728394.

⁷ Takie stanowisko wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego. Por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 września 2015 r., K 3/13, Legalis nr 1336428; postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2015 r., SK 64/13, LEX nr 1949736.

⁸ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 46; dalej: k.p.k.).

⁹ LEX nr 84271.

¹⁰ LEX nr 1438115.

odpowiedzialność za wykroczenie określone w art. 96 § 3 k.w. zostanie wyłączona także w sytuacji, gdy właściciel lub posiadacz pojazdu uchyli się od obowiązku wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie w ramach prawa do obrony na podstawie art. 74 § 1 k.p.k. w związku z art. 20 § 3 k.p.s.w. Następnie, w uzasadnieniu (pkt. 4.8) wyroku z dnia 30 września 2015 r., K 3/13¹¹ Trybunał Konstytucyjny wskazał, że „w postępowaniu wykroczeniowym, w tym w będącym jego szczególną formą postępowaniu mandatowym, gwarantowane jest zarówno prawo do obrony, jak i domniemanie niewinności”. Trybunał powtórzył, że odpowiedzialność za wykroczenie określone w art. 96 § 3 k.w. jest wyłączona w sytuacji, gdy właściciel lub posiadacz pojazdu uchyli się od obowiązku wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie w ramach prawa do obrony na podstawie art. 74 § 1 k.p.k. w związku z art. 20 § 3 k.p.s.w. Inaczej zaś należy ocenić według Trybunału sytuację, gdy ciążący na właścicielu lub posiadaczu tego pojazdu obowiązek wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, pod rygorem odpowiedzialności wykroczeniowej, bez możliwości uchylenia się od tego obowiązku dotyczy powierzenia pojazdu osobie najbliższej, kiedy ta dopuściła się wykroczenia. Tak samo w postanowieniu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2015 r., SK 64/13¹² uznano, że właściciel lub posiadacz pojazdu, w granicach prawa do obrony, nie ma obowiązku wskazywania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, jeżeli on sam nim kierował, a tym samym powyższa sytuacja nie jest objęta odpowiedzialnością za wykroczenie z art. 96 § 3 k.w.

W zdaniach odrębnych sędziów Trybunału Konstytucyjnego Mirosława Granata, Wojciecha Hermelińskiego oraz Marka Kotlinowskiego do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 marca 2014 r., ozn. sygn. akt P 27/13, została zawarta argumentacja na rzecz tezy, że regulacje art. 78 ust. 4 p.r.d. i art. 96 § 3 k.w., z których wynika obowiązek wskazania przez właściciela pojazdu kierującego nim w oznaczonym czasie, budzą wątpliwości z punktu widzenia ich zgodności z prawem do milczenia i prawem do nieoskarżania samego siebie (*nemo se ipsum accusare tenetur*). Składający *votum separatum* wskazali, że „z prawa do obrony (art. 42 ust. 2 Konstytucji RP¹³) wynika możliwość wyboru jej strategii, w szczególności oskarżony (obwiniony)

¹¹ LEX nr 1800226.

¹² LEX nr 1949736.

¹³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.; dalej: Konstytucja RP).

może zdecydować się na czynną obronę bądź też na realizowanie jej w sposób bierny. Jednym z aspektów zasady prawa do obrony w postępowaniu karnym *sensu largo* jest prawo do obrony biernej, wyrażane zasadą procesową *nemo tenetur se ipsum accusare*, zakazującą zmuszania do samooskarżenia i dostarczania przeciw sobie dowodu. Istota omawianej zasady sprowadza się do pozostawienia oskarżonemu swobody decyzji co do czynnego uczestniczenia w prowadzonym przeciwko niemu postępowaniu”. Zachowanie przez sprawcę wykroczenia pierwotnego wolności konstytucyjnej wynikającej z zakazu zmuszania do samooskarżania się oznaczać musi możliwość zarówno odmówienia podania takiej informacji oraz nieudzielenia żadnej odpowiedzi, gdyż w przeciwnym razie nie ma on możliwości nieponoszenia odpowiedzialności za niezrealizowanie obowiązku wynikającego z art. 78 ust. 4 p.r.d.¹⁴.

Powyższe stanowiska Trybunału pozostają w zgodzie z wcześniej wyrażonym poglądem, że prawo do obrony wynikające z ustawy zasadniczej nie dotyczy jedynie postępowania karnego *sensu stricto* (ani też nie powstaje od momentu postawienia zarzutów)¹⁵. Trybunał Konstytucyjny stoi na stanowisku, że art. 42 Konstytucji RP mówi o odpowiedzialności karnej, której towarzyszy prawo do obrony „we wszystkich stadiach postępowania”. Utrwalonym poglądem w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego jest to, że terminologia Konstytucji ma charakter autonomiczny i nie można jej interpretować poprzez znaczenie przypisywane przez ustawodawcę danemu terminowi w ustawie zwykłej (w tym wypadku k.p.k.). Tak więc na tle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego należy uznać za utrwalony pogląd, że art. 42 Konstytucji RP odnosi się do postępowania represyjnego w ogólności, co jest pojęciem szerszym od postępowania karnego regulowanego w k.p.k.¹⁶.

Mając na uwadze powyższe, pozostaję nadal na stanowisku, że w każdym przypadku ustalenie, czy doszło do realizacji znamion opisanych w normie sankcjonującej z art. 96 § 3 k.w. wymaga uprzedniego ustalenia, czy sprawca naruszył leżącą u podstaw rzeczonej normy normę sankcjonowaną, a więc czy dopuścił się zachowania bezprawnego, a więc takiego, do którego podjęcia nie był uprawniony. Istotne jest zatem rozważenie, czy prawo do obrony w aspekcie braku konieczności przedstawiania dowodów na swoją niekorzyść wyłącza obowiązek określony w art. 78 ust. 4 p.r.d. Rekonstrukcja w procesie wykładni normy sankcjonowanej leżącej u podstaw art. 96 § 3 k.w. nie polega na prostym odczytaniu art. 78 ust. 4 p.r.d., lecz

¹⁴ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2007 r., sygn. akt K 39/07, LEX nr 319447.

¹⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 28 listopada 2007 r., sygn. akt K 39/07, LEX nr 319447.

¹⁶ Por. wyroki Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26 listopada 2003 r., sygn. akt SK 22/02, LEX nr 82401 oraz z dnia 3 listopada 2004, sygn. akt K 18/03, LEX nr 133746.

wymaga rozstrzygnięcia kolizji obowiązku wynikającego ze wskazanego przepisu z prawem do obrony w znaczeniu materialnym w rozumieniu art. 4 § 1 k.p.s.w., art. 6 ust. 1 EKPC¹⁷, art. 14 ust. 3 lit. g MPPOiP¹⁸ i art. 42 ust. 2 Konstytucji RP¹⁹.

Należy jeszcze raz przypomnieć, co szeroko omówiłem w poprzednim wystąpieniu, że art. 78 ust. 4 p.r.d. w zw. z art. 96 § 3 k.w. w zakresie, w jakim penalizuje brak przyznania się do winy jest niezgodny ze standardem z art. 14 ust. 3 lit. g MPPOiP, gdyż narusza wynikającą z niego gwarancję nieprzymuszania do zeznawania przeciwko sobie lub do przyznania się do winy. Dopiero zaś w przypadku, gdy sprawcą wykroczenia jest osoba dla właściciela pojazdu najbliższa w rozumieniu art. 47 k.w., brak zgodności art. 78 ust. 4 p.r.d. w zw. z art. 96 § 3 k.w. z art. 14 ust. 3 lit. g MPPOiP, nie przedstawia się już w sposób tak oczywisty.

Podobnie należy uznać, że art. 78 ust. 4 p.r.d. w zw. z art. 96 § 3 k.w. w zakresie, w jakim penalizuje brak przyznania się do winy, jest niezgodny ze standardem z art. 6 ust. 1 EKPC, gdyż narusza prawa do milczenia i do nieobciążania siebie winą. ETPC wskazuje, że prawo do nieobciążania się jest przede wszystkim związane z poszanowaniem woli osoby oskarżonej do zachowania milczenia. Prawo do niedostarczania dowodów na własną niekorzyść jako takie nie może zostać bowiem ograniczone tylko do postępowania karnego w sensie ścisłym, a obejmuje także postępowanie w sprawie o odpowiedzialność za wykroczenie. Jak dalej przyjmuje Trybunał, zgodny ze standardem wynikającym z art. 6 ust. 1 EKPC jest zakaz korzystania ze środków przymusu w celu uzyskania dowodów w sferze postępowania zmierzającego do wymierzenia kary²⁰. Wskazać należy, że gwarancje wynikające z art. 6 EKPC mają zastosowanie w postępowaniu, w którym idzie wyłącznie o wymierzenie

¹⁷ Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 z późn. zm.; dalej: EKPC).

¹⁸ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz. U. z 1977 r. Nr 38, poz. 167; dalej: MPPOiP).

¹⁹ Szerzej na temat prawa do obrony zob. S. Tarapata, P. Zakrzewski, *Czy to koniec sporu dotyczącego kwestii ponoszenia odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań przez sprawcę uprzednio popełnionego przestępstwa? Rzecz o wykładni znamion typu czynu zabronionego z art. 233 § 1a k.k.*, w: *Zmodyfikowane typy przestępstw w teorii i praktyce sądowej*, red. J. Brzezińska, red. J. Giezek, Warszawa 2017, s. 374-417.

²⁰ Wyrok ETPC w sprawie Saunders przeciwko Zjednoczonemu Królestwu z dnia 17 grudnia 1996 r., skarga nr 19187/91, LEX nr 79874.

kary²¹, a do takich należy również postępowanie w sprawach o wykroczenia, oceniane według tzw. kryteriów Engel²².

Nie inaczej jest na gruncie orzecznictwa krajowego. Uprawnienie do odmowy udzielenia informacji, o której mowa w art. 96 § 3 k.w., zdaniem części doktryny mieści się w ramach tzw. kontratypu działania w ramach uprawnień. R. A. Stefański przyjmuje zatem, że odmowa wskazania siebie jako sprawcy wykroczenia mieści się w prawie do obrony²³. W uchwale Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 1991 r., sygn. akt I KZP 12/91²⁴, wskazano, że przesłuchanie podejrzanego w charakterze świadka w ogóle nie powinno nastąpić, jeżeli zaś nastąpiło ze względu na brak rozeznania, kto jest podejrzanym w sprawie, to trzeba je uznać za pozbawione prawnego znaczenia; nie może ono rodzić dla oskarżonego żadnych ujemnych skutków prawnych w myśl zasady, że nie może być czynem karalnym zachowanie się jednostki, do którego jest ona uprawniona. W wyroku z dnia 9 lipca 1997 r., sygn. akt V KKN 318/96²⁵, Sąd Najwyższy przyjął, że nie należy nikogo stawiać w położeniu przymusowym, w którym musi albo zeznawać nieprawdę lub zatajać prawdę, albo zeznając prawdę, obciążyć siebie lub osobę dla siebie najbliższą. W uchwale z dnia 26 kwietnia 2007 r., sygn. akt I KZP 4/07²⁶, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że nie ponosi odpowiedzialności karnej na podstawie art. 233 § 1 k.k. osoba, która przesłuchana została w charakterze świadka wbrew wynikającemu z art. 313 § 1 k.p.k. nakazowi przesłuchania jej jako podejrzanego. W uchwale z dnia 20 września 2007 r., sygn. akt I KZP 26/07²⁷, Sąd Najwyższy przyjął, że nie popełnia przestępstwa składania fałszywych zeznań (art. 233 § 1 k.k.), kto umyślnie składa nieprawdziwe zeznania dotyczące okoliczności mających

²¹ P. Hofmański, *Europejska Konwencja Praw człowieka i jej znaczenie dla prawa karnego*, Białystok 1993, s. 243.

²² Zob. wyroki ETPC: z dnia 27 czerwca 1968 r. w sprawie Neumeister, nr skargi 1936/63, LEX nr 80785; z dnia 17 stycznia 1970 r. w sprawie Delcourt p. Belgii, nr skargi 2689/65, LEX nr 80778; z dnia 23 listopada 1976 r. w sprawie Engel i in. p. Niderlandom, nr skargi 5100/71, 5101/71, 5102/71, 5354/72, 5370/72, LEX nr 80796; wyrok ETPC z dnia 21 lutego 1984 r. w sprawie Öztürk p. RFN, nr skargi 8544/79, LEX nr 80977; wyrok ETPC z dnia 24 lutego 1994 r. w sprawie Bendenoun p. Francji, nr skargi 12547/86, LEX nr 80537. Przez te kryteria należy rozumieć: karną kwalifikację czynu, charakter samego naruszenia, w tym czy jest ono określone przez przepisy prawa znajdujące powszechne zastosowanie oraz skutkuje wymierzeniem sankcji o charakterze represyjnym i prewencyjnym; odpowiednio surowe zagrożenie sankcją). Szerzej zob. A. Wróbel, P. Hofmański w: *Konwencja o Ochronie Praw człowieka i Podstawowych Wolności. Komentarz do artykułów 1-18. Tom I.*, red. L. Garlicki, Warszawa 2011, s. 281-287.

²³ R. A. Stefański, *Komentarz art. 96 Kodeksu wykroczeń w: Wykroczenia drogowe. Komentarz*, wyd. II, LEX 2011, teza nr 7.8.

²⁴ LEX nr 20459.

²⁵ LEX nr 32355.

²⁶ LEX nr 244459.

²⁷ LEX nr 298949.

znaczenie dla realizacji jego prawa do obrony w rozumieniu art. 6 k.p.k. W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2020 roku, sygn. akt I KZP 10/19²⁸, powtórzono tezę z uchwały z dnia 20 września 2007 r., pomimo wprowadzenia w międzyczasie do porządku prawnego art. 233 § 1a k.k.²⁹.

Prawo do obrony nie jest absolutne i może podlegać ograniczeniu. Każde takie ograniczenie podlega testowi proporcjonalności z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP, który formułuje kumulatywnie ujęte przesłanki dopuszczalności ograniczeń korzystania z konstytucyjnych praw i wolności. Stwierdzenie, że ograniczenia mogą być ustanawiane tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie, nakazuje rozważyć, czy wprowadzona przez ustawodawcę regulacja jest w stanie doprowadzić do zamierzonych przez nią skutków, czy regulacja ta jest niezbędna dla ochrony interesu publicznego, z którym jest związana, czy efekty wprowadzonej regulacji pozostają w odpowiedniej proporcji do ciężarów nakładanych przez nią na obywatela³⁰. Samooskarżenie godzi zaś w istotę konstytucyjnego prawa do obrony, nie spełnia więc kryteriów określonych w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Jeśli zaś standard wynikający z art. 42 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, że „każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem sądu”, co powtarza również art. 6 ust. 2 EKPC oraz art. 14 ust. 2 MPPOiP, to obecne brzmienie art. 96 § 3 k.w. tych gwarancji nie zapewnia. W obecnym stanie prawnym sprawca wykroczenia nie ma możliwości skorzystania z wolności wynikającej z prawa do milczenia wyrażonego przez zasadę *nemo tenetur se ipsum accusare*. Gwarancje wynikające z prawa do milczenia oraz z prawa do obrony w tym zakresie, mimo że formalnie obowiązują, faktycznie nie są realizowane, na co jednoznacznie wskazują orzeczenia sądów odwoławczych wskazane na wstępie niniejszego wystąpienia.

Wobec powyższego zwracam się do Pana Ministra stosownie do art. 16 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 ze zm.) z uprzejmą prośbą o ponowne rozważenie zainicjowania prac legislacyjnych mających na celu wzmocnienie gwarancji procesowych obwinionego w

²⁸ LEX nr 2766081.

²⁹ „Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę z obawy przed odpowiedzialnością karną grożącą jemu samemu lub jego najbliższemu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”.

³⁰ Zob. wyroki TK z: 3 czerwca 2008 r., sygn. K 42/07, cz. III, pkt 3, LEX nr 382607; 9 lipca 2009 r., sygn. K 31/08, cz. III, pkt 2, LEX nr 505452; 11 grudnia 2012 r., sygn. K 37/11, cz. III, pkt 2.4, LEX nr 1231298 oraz 3 czerwca 2014 r., sygn. K 19/11, cz. III, pkt 5, LEX nr 1469518.

sprawach z art. 96 § 3 k.w. poprzez **dodanie do art. 96 k.w. nowego § 4, w którym zostanie wskazane, że „nie podlega karze z § 3 ten, kto nie wskaże na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, gdy udzielona w ten sposób informacja, mogłaby stanowić dowód w postępowaniu w sprawie o wykroczenie przeciwko niemu samemu”.**

Jednocześnie uprzejmie proszę o wskazanie stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego w przedmiocie przedłożonych przeze mnie postulatów oraz o udzielenie informacji o treści decyzji podjętej przez Pana Ministra w przedstawionej materii.

Z wyrazami szacunku

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

- Pan Poseł Marek Ast Przewodniczący Komisji Ustawodawczej Sejmu RP (ePUAP);
- Pan Senator Krzysztof Kwiatkowski Przewodniczący Komisji Ustawodawczej Senatu RP (ePUAP);
- Pan Przewodniczący Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego prof. dr hab. Włodzimierz Wróbel (ePUAP).

Załączniki:

1. Wystąpienie generalne RPO z dnia 8 marca 2024 r.
2. Odpowiedź Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 kwietnia 2024 r.